سخن ماه:

اصلاحات اقتصادی در نظام اقتصادی اصلاح ناپذیر

دکتر امیرهوشنگ امینی

پرسشی که روشن نیست به کدامین دلیل این روزهابیش ازهمه مطرح است و نقل برخی محافل به ویژه محافل اقتصادی می باشد، اینکه درنظر است به منظورکاهش نرخ تورم وبهبود قدرت خرید پول (ریال) که لازمه ی بهبود گذران زندگی روزانه مردم است، برخی اصلاحات اقتصادی مورد اقدام قرار گیرد، راستینه یا واقعیتی که می رود به دکترین روز تبدیل شود.

درخور توجه اینکه گوئی کارگزارن اداره امور اقتصادی کشور یا نمی دانند، یا نمی خواهند بدانند، همچنان که به کرات، حتا در همین خبرنامه نیزبه مناسبت های گوناگون به آن اشاره ویادآورشده ام اصلاح ناپذیر بودن اقتصاد کشور، واقعیتی است ناشی از ساختار متمرکز و دستوری نظام اقتصادی متمرکز و دستوری دولتی اصلاح ناپذیر برقرار که به هیچ روی و با هیچ نیرو و ترفندی اصلاح نخواهد شد.

دلیل تجربی این ادعا را که همواره به آن اشاره داشته و دارم همانا ناشی از حاصل و سرنوشت اقتصاد سرمایه داری دولتی متمرکز و دستوری حاکم در همسایگی شمالی کشور و کشورهای پیرو آن است که این کشور ها به ویژه همسایه شمالی با وجودبرخوردار بودن از وفور امکانات مورد نیاز برای توسعه اقتصادی اعم ازنیروی انسانی تولیدکننده و مصرف کننده کافی، منابع ثروتی یامالی طبیعی فراوان، درنهایت بااتلاف منابع ثروتی ناشی ازساختار اقتصادی مشکل آفرین برقرار فرو پاشید.

بنابراین چنانچه پذیرای این واقعیت تجربی ومورد اشاره باشیم، تردید نیست که جایگزین کردن ساختار اقتصادی متمرکزو دستوری دولتی با ساختار متناسب با اقتصاد آزاد یا

رقابتی بازار مقوله یی نیست که بتوان با بهره گیری از ذهنیت شکل گرفته در نظام اقتصادی متمرکز و دستوری دولتی به آن دست یافت.

راهکار دستیابی به نظام اقتصادی مورد نظر که در واقع همانا نظام اقتصادی آزادیا رقابتی بازارمی باشد، واقعیتی است که باید براساس برنامه یی مدون برای اجرا دریک دورمشخص زمانی تدوین ومورد اقدام قرارگیرد.

دراین صورت است که نخستین گام دراجرای برنامه مورد نظر،اصلاح نظام بودجه ریزی کشورمی باشدکه بایدبراساس درآمدوهزینه مورد اقدام قرارگیرد، و نه منابع و مصارف که حکمِ "شد شد، نشد نشد" بر آن جاریست.

بنابراین ناگفته پیداست که سرآغاز اجرای برنامه مورد نظر، بعد از لغو کلیه قوانین موجود و ویژه اقتصاد متمرکز و دستوری دولتی، تجدید نظر در نظام بودجه ریزی کشور و حذف موارد غیر بودجه یی از لایحه بودجه و در نتیجه کاهش حجم هزینه های بودجه یی و محدود کردن هزینه ها به هزینه های مورد نیاز برای اداره امور جاری کشور و توسعه اقتصادی با عنوان هزینه های جاری و عمرانی مورد نیاز خواهد بود.

گام بعدی یا همزمان پذیرش تصنعی بودن استاندارد زندگی برقرار و در نتیجه حرکت در جهت تغییر استاندارد تصنعی زندگی به استاندارد واقعی زندگی و به تبع آن واقعی سازی قیمت های نهائی کالا و خدمات تولیدی خواهد بود که لازمه انجام آن پذیرش کاهش استاندارد زندگی برای مدتی کوتاه با هدف راه اندازی و بهبود تولید است که همزمان بایستی با منع موافقت باایجاد واحدهای تولیدی جدید و بهره گیری از ظرفیت های اجرایی خالی واحد های تولیدی موجود برای سرمایه گذاری های جدید همراه باشد که هم به مراتب اقتصادی تر است و هم از نظر زمانی سریع الوصول تر.

گام بعدی تهیه و تدوین و ارائه سیاست ها و خط مشی متناسب برای تدوین برنامه های اجرائی مورد نیاز طرح های عمرانی برای اجرا و یا جا به جائی برخی از طرح ها که باید با تکیه بر اصول و مبانی ضوابط و داده های آمایش سرزمین به ویژه از نقطه نظر زیست محیطی مورد رعایت قرارگیرد، و نه جز این.

* * * * *

اخبار کوتاه اقتصادی اتاق های بازرگانی

اخبار کوتاه اقتصادی ایران

اخبار کوتاه اقتصادی جهان

اخبار کوتاه اتاق مشترک ایران و انگلیس

برگزاری جلسه ماهانه شهریور ماه هیات مدیره اتاق مشترک بازرگانی ایران و انگلیس

دویست و پنجاه و نهمین جلسه ماهانه هیات مدیره اتاق مشترک بازرگانی ایران و انگلیس راس ساعت ۱۴:۰۰ دوشنبه ۱۴۰۵/۰۶/۰۹ با حضور کلیه اعضاء هیات مدیره در محل دبیرخانه اتاق تشکیل و برگزار گردید.

در این جلسه بعد از ارائه گزارش کارکرد دبیرخانه در شهریور ماه توسط خانم احتشامی نیا، اخبار اقتصادی مبادله و گزارش مجمع عمومی فوق العاده اتاق ارائه گردید. سپس درمورد گردهمایی آزاد اعضاء در ساری مقرر شد در نیمه دوم مهر ماه برگزار گردد.

درخصوص تهیه تاریخ شفاهی اتاق توسط آقای مرادمند نیز قرار شد اطلاعات لازم توسط دبیرخانه در اختیار ایشان گذارده شود ، ضمناً با کلیه اعضاء هیات مدیره به استثنای آقایان مقدم و مهندس بندی که اخیراً به عضویت هیات مدیره انتخاب شده اند، قرار ملاقات و مصاحبه تعیین گردد.

ضمناً سیزده مجلد تهیه شده درباره اطلاعات مربوط به پادشاهی متحد، و مراکز اقتصادی و ده شهر عمده آن که توسط شرکت پنتر در یک مجلد چاپ و ارائه شده است، مقرر گردید بعد از جلسه هیات مدیره آتی در اتاق با حضور اعضائ مدعو رونمایی شود.

جلسه ساعت ۱۶:۰۰ پایان یافت.

برگزاری جلسه های ماهانه شهریور ماه کمیسیون های تخصصی اتاق مشترک بازرگانی ایران و انگلیس

کمیسیون غذا، دارو، آرایشی و بهداشتی: جلسه کمیسیون فوق با حضور سرکار خانم ها ساقی باقری نیا و مژده رضا نیا و آقایان علیرضا مناقبی، امیر اخوان ومسعود کبیری تشکیل و برگزار شد . در ابتدا آقای مسعود کبیری عضو جدید کمیسیون خود را معرفی نمودند و حوزه کاری خود را برای اعضا کمیسیون تشریح کردند که فعالیت ایشان در زمینه واردات دارو و مواد اولیه می باشد و به همین منوال اعضا دیگر هم برای آشنایی بیشتر با ایشان توضیحاتی در باره نحوه کار خود ایراد کردند.

سپس تبادل اخبار اقتصادی مورد بحث و بررسی قرار گرفت و همگی به اتفاق از مشکلات تهیه مواد اولیه و حمل و نقل وهزینه ی بالای آن که در نهایت قیمت تمام شده کالا را افزایش روزانه می دهد گله مند بودند و به دنبال راهکاری برای مرتفع کردن این معضل بودند. خانم رضا نیا ازمشکلات تهیه مواد بسته بندی و معضلات کاری در حوزه مواد غذایی مواردی را ایراد فرمودند و همگی اعضا به اتفاق بر این باور بودند که در صورت ادامه این روند در ماههای آینده وضعیت در حوزه دارو که با سلامت انسانها روبرو می باشد با مشکلات عدیده ای روبرو میشود. جلسه در ساعت ۱۸ به پایان رسید.

کمیسیون گردشگری، محیط زیست و برنامه ریزی شهری و ساختمان: جلسه کمیسیون در شهریور ماه به دلیل عدم امکان حضور اکثریت اعضاء کمیسیون به حدنصاب نرسید و تشکیل و برگزار نگردید.

کمیسیون بازرگانی، صنایع غیرنفتی، مدیریت تحول اقتصاد دیجیتال و هوشمند سازی: جلسه کمیسیون در شهریور ماه به دلیل عدم امکان حضور اکثریت اعضاء کمیسیون به حدنصاب نرسید و تشکیل و برگزار نگردید.

کمیسیون نفت، گاز و پتروشیمی: دومین جلسه کمیسیون نفت، گاز و پتروشیمی در روز سه شنبه ۱۴۰۵/۰۶/۳۱ بطور حضوری با شرکت آقایان محمد رضا سرمدی، محمد حسن دیده ور، مهرداد حسینی، حسین غلام زاده و مهدی نوروزی راس ساعت ۱۴ تشکیل و برگزار شد.

در ابتدای جلسه منوال همیشگی و مطابق بند ۱ دستور جلسه، اعضای حاضر در جلسه به تبادل آخرین اخبار و اطلاعات در زمینه اقتصادی و بخصوص نفت و گاز و پتروشیمی پرداختند و اعضا کمیسیون مباحثی را در خصوص اوضاع اقتصادی و مسایل روز کشور به اشتراک گذاشتند. در ادامه اعضا کمیسیون

مطالب و نقطه نظرات خود را در خصوص دشواریهای حمل و نقل کالا از کشورهای مختلف به ایران را مطرح نمودند. سپس در ادامه مباحثی را در خصوص سهمیه تعرفه های اجناس وارداتی و مشکلات و اثرات آن بر بخش خصوصی را عنوان نمودند و بعضی از اعضا از تجربیات خود برای حمل کالا از کشورهای مختلف به ایران را به اشتراک گذاشتند و چون مبحث دیگری نبود جلسه در ساعت ۱۶ به پایان رسید.

اخبار کوتاه اقتصادی ایران

لیلاز: تاب‌آوری اقتصاد ما در گرو فعال‌سازی ظرفیت‌های داخلی است

یک اقتصاددان با اشاره به ظرفیت‌های خالی اقتصاد ایران گفت: نیمی از ظرفیت صنعتی کشور خالی است و تقویت تولید داخلی، توسعه زیرساخت، کنترل نقدینگی و کاهش مصرف ارزی باید در اولویت سیاستگذار باشد.

به گزارش خبرنگار مهر، سعید لیلاز، اقتصاددان، امروز در نخستین نشست تخصصی رسانه‌ای «جنگ و آینده پیشرفت ایران» با تأکید بر ضرورت استفاده از ظرفیت‌های داخلی اقتصاد کشور گفت: بخش مهمی از ظرفیت‌های لازم برای بازسازی و تقویت تولید در داخل ایران وجود دارد و با اتخاذ یک سیاست منسجم صنعتی و اقتصادی می‌توان از این ظرفیت‌ها استفاده کرد.

وی افزود: بخش ساختمان از جمله حوزه‌هایی است که در جریان جنگ آسیب دیده و حدود ۲۰۰ هزار واحد ساختمانی دچار آسیب شده است؛ بنابراین می‌توان پروژه‌ای برای بازسازی تعریف کرد که عناصر اصلی آن در داخل کشور تأمین شود و به فعال شدن بخش‌های مختلف اقتصاد منجر شود.

لیلاز با اشاره به ظرفیت‌های مهندسی و صنعتی کشور اظهار کرد: ایران از ظرفیت مهندسی و نیروی انسانی متخصص برخوردار است و در حوزه‌هایی مانند ساخت پل، راه‌آهن و پروژه‌های عمرانی، مهندسان و نیروهای متخصص توانمندی دارد. بنابراین اجرای بسیاری از پروژه‌های زیرساختی بیش از آنکه به نبود ظرفیت فنی وابسته باشد، به تأمین منابع و اراده برای اجرای پروژه‌ها نیاز دارد.

وی ادامه داد: ظرفیت فولادسازی و پتروشیمی ایران نیز قابل توجه است و می‌توان با استفاده از این ظرفیت‌ها، بخشی از نیازهای اقتصادی کشور را از داخل تأمین کرد و زمینه افزایش تولید را فراهم آورد. حتی پس از جنگ فرایند بازسازی واحدهای آسیب‌دیده به سرعت آغاز شد.

تراکم سرمایه در ایران اما انباشت سرمایه در خارج

این اقتصاددان با تأکید بر ضرورت جلوگیری از خروج سرمایه از کشور گفت: در چند دهه گذشته همواره شاهد تراکم سرمایه در اقتصاد ایران بوده‌ایم، اما بخشی از انباشت سرمایه در خارج از کشور صورت گرفته است. اگر سیاست‌های اقتصادی به گونه‌ای طراحی شود که سرمایه در داخل کشور باقی بماند و به سمت تولید هدایت شود، ظرفیت قابل توجهی برای رشد اقتصادی ایجاد خواهد شد.

لیلاز افزود: مسئله اصلی این است که افزایش فشار بر درآمد و دستمزد طبقات پایین جامعه زمانی می‌تواند توجیه اقتصادی داشته باشد که منابع حاصل از آن به سرمایه‌گذاری و افزایش ظرفیت تولید منجر شود؛ در غیر این صورت، کاهش قدرت خرید مردم بدون ایجاد ظرفیت جدید تولیدی، به رشد اقتصادی پایدار منجر نخواهد شد.

وی با اشاره به روند تشکیل سرمایه در اقتصاد ایران گفت: سهم تشکیل سرمایه ثابت ناخالص داخلی در طول سال‌های گذشته کاهش پیدا کرده و این مسئله یکی از چالش‌های مهم اقتصاد ایران است. برای دستیابی به رشد اقتصادی پایدار، باید زمینه افزایش سرمایه‌گذاری داخلی و جلوگیری از فرار سرمایه فراهم شود.

ضرورت حمایت از تولید داخل

این اقتصاددان همچنین بر ضرورت حمایت هدفمند از تولید داخلی تأکید کرد و گفت: باید سیاستی منسجم وجود داشته باشد که اجازه ندهد تولید داخل در برابر موج واردات آسیب ببیند. حمایت از تولید داخلی به معنای قطع واردات نیست، بلکه باید واردات به گونه‌ای مدیریت شود که به تولیدکننده داخلی و ظرفیت‌های موجود در کشور آسیب وارد نکند.

لیلاز افزود: بخش مهمی از تجارت خارجی ایران به نهاده‌های دامی، مواد غذایی و کالاهای مورد نیاز تولید اختصاص دارد و سیاست‌گذاری در این حوزه باید به گونه‌ای باشد که هم نیازهای ضروری کشور تأمین شود و هم تولید داخلی تقویت شود.

وی با اشاره به ظرفیت‌های بخش کشاورزی اظهار کرد: در برخی حوزه‌ها امکان کاهش وابستگی به واردات وجود دارد. به عنوان نمونه، کاهش واردات جو نشان می‌دهد که با اصلاح سیاست‌های تولید، قیمت‌گذاری و خرید تضمینی می‌توان ظرفیت تولید داخلی را افزایش داد.

لیلاز ادامه داد: اصلاح قیمت خرید تضمینی گندم و سایر کالاهای اساسی باید به شکلی انجام شود که تولیدکننده انگیزه لازم برای ادامه فعالیت و افزایش تولید داشته باشد. سیاست‌های اقتصادی باید میان تأمین نیازهای مصرفی و تقویت تولید داخلی توازن ایجاد کند.

سهم بودجه عمرانی پایین است

وی با بیان اینکه منابع دولت برای اجرای پروژه‌های عمرانی محدود است، گفت: در شرایطی که سهم بودجه عمرانی پایین است، استفاده از ظرفیت‌های داخلی و اولویت‌بندی پروژه‌های زیرساختی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. باید منابع موجود ابتدا به پروژه‌هایی اختصاص یابد که بیشترین اثر را بر تولید و زیرساخت اقتصادی کشور دارند.

این اقتصاددان با اشاره به اهمیت توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل اظهار کرد: ایران از نظر جغرافیایی موقعیت ویژه‌ای دارد و توسعه راه‌آهن، جاده‌ها و مسیرهای حمل‌ونقل می‌تواند به کاهش هزینه مبادله و تقویت تجارت کمک کند. در داخل کشور نیز توان مهندسی لازم برای اجرای پروژه‌های پیچیده زیرساختی وجود دارد.

لیلاز افزود: در شرایطی که محدودیت‌های تجاری و حمل‌ونقل وجود دارد، توسعه مسیرهای زمینی و دریایی و افزایش ظرفیت حمل‌ونقل می‌تواند به افزایش تاب‌آوری اقتصاد کمک کند. در عین حال، کاهش واردات غیرضروری مانند خودرو نیز می‌تواند نیاز به منابع ارزی را کاهش دهد.

این اقتصاددان گفت: ظرف ۲۵ سال گذشته، تولید ناخالص داخلی ایران به قیمت ثابت ۱۰۰ درصد رشد کرده، اما دستمزد حدود ۷۰ درصد جامعه ایران ثابت مانده است؛ بنابراین باید پرسید ارزش افزوده ایجادشده در این مدت کجا رفته است.

وی افزود: سهم پس‌انداز ثابت ناخالص داخلی از ۳۵ درصد در پایان سال ۱۳۸۲ به ۱۷ درصد رسیده است و این روند نشان می‌دهد عوامل تاب‌آوری اقتصاد را باید در داخل کشور تقویت کنیم.

لیلاز با اشاره به ظرفیت‌های تولیدی کشور اظهار کرد: نیمی از ظرفیت صنعتی کشور خالی است و باید به سمت استفاده حداکثری از ظرفیت‌های داخلی حرکت کنیم. زیرساخت و نیروی انسانی مناسب در کشور وجود دارد و اگر سیستم بروکراسی را ساماندهی کنیم، می‌توان کشور را به‌راحتی از این وقفه عبور داد.

وی همچنین درباره وضعیت سرمایه‌گذاری خارجی در اقتصاد ایران گفت: متوسط جذب سرمایه خارجی نسبت به تولید ناخالص داخلی کشورها حدود ۶ دهم درصد است؛ بنابراین نباید در اقتصاد ایران بیش از اندازه بر سرمایه خارجی تمرکز کنیم و ظرفیت سرمایه‌گذاری داخلی را نادیده بگیریم.

لیلاز ادامه داد: سرمایه‌گذاری خارجی نمی‌تواند تنها راه‌حل توسعه اقتصادی باشد و بخش عمده ظرفیت لازم برای رشد و سرمایه‌گذاری در داخل کشور وجود دارد. سیاست اقتصادی باید به نحوی طراحی شود که سرمایه داخلی به سمت تولید، زیرساخت و فعالیت‌های مولد هدایت شود.

باید تجارت زمینی را تقویت کنیم

این اقتصاددان بر ضرورت توسعه تجارت زمینی تأکید کرد و افزود: اگر می‌خواهیم تاب‌آوری اقتصاد را تقویت کنیم، باید تجارت زمینی را فعال و مبادی زمینی را گسترش دهیم. متوسط ساخت راه‌آهن در کشور سالانه حدود ۲۰۰ کیلومتر بوده است، در حالی که با توجه به ظرفیت‌ها و نیازهای کشور، باید تاکنون حداقل ۵۰ تا ۶۰ هزار کیلومتر راه‌آهن می‌داشتیم.

وی همچنین با اشاره به رشد نقدینگی گفت: در شرایط فعلی روزانه حدود ۳۰ همت به حجم نقدینگی اضافه می‌شود و مدیریت این روند یکی از مسائل مهم اقتصاد کشور است.

وی تأکید کرد: صادرات غیرنفتی و واردات غیرنفتی ایران از نظر حجم در سطح قابل توجهی قرار دارند و برای مدیریت منابع ارزی باید سیاستی اتخاذ شود که ضمن تأمین کالاهای ضروری، وابستگی به منابع حاصل از صادرات نفت برای تأمین نیازهای وارداتی کاهش پیدا کند.

وی افزود: اقتصاد ایران از نیروی انسانی متخصص، ظرفیت‌های صنعتی، منابع طبیعی و موقعیت جغرافیایی برخوردار است و استفاده مؤثر از این ظرفیت‌ها می‌تواند زمینه افزایش تولید و تقویت اقتصاد داخلی را فراهم کند.

این اقتصاددان در پایان گفت: برای عبور از فشارهای اقتصادی، تمرکز بر افزایش توان تولید داخلی، حمایت از اقشار کم‌درآمد، جلوگیری از خروج سرمایه، کاهش مصرف ارزی، رشد استغالزایی، مدیریت واردات و توسعه زیرساخت‌ها ضروری است و مجموعه این سیاست‌ها می‌تواند به افزایش تاب‌آوری اقتصاد ایران کمک کند.

اتاق بازرگانی ایران خواستار تمدید تسهیلات پیش‌بینی‌شده

در شرایط اضطرار شد

تهران- ایرنا- رئیس کمیسیون گمرک اتاق بازرگانی ایران گفت: با هدف ایجاد اطمینان و ثبات بیشتر برای فعالان اقتصادی و امکان برنامه‌ریزی با رویکرد تامین به‌موقع نیازهای کشور، اتاق ایران در نامه ای خواستار تمدید مدت اجرای بسته مقاومسازی اقتصاد ملی تا پایان فروردین‌ماه سال ۱۴۰۶ شده است.

.به گزارش خبرگزاری ایرنا، از اتاق بازرگانی ایران، محمدرضا فاروقی روز شنبه در این باره اظهار داشت: مصوبات مربوط به شرایط اضطرار، تحت عنوان بسته مقاومسازی اقتصاد ملی و دفاع غیرنظامی در شرایط اضطراری با اتخاذ تدابیر تسهیل‌گرانه و حذف و تعلیق برخی از قوانین و مقررات زائد و دست‌وپاگیر در حوزه تجارت خارجی، زمینه تسهیل و تسریع فرآیند ورود و صدور کالا را فراهم کرد و با کاهش زمان انجام تشریفات گمرکی و تسریع فرآیند ترخیص کالاها از گمرکات و بنادر کشور، ضمن بهبود جریان تجارت خارجی، موجب کاهش رسوب کالا در گمرکات و بنادر کشور شد.

این فعال اقتصادی تاکید کرد: اعتبار مصوبات مذکور در وهله نخست تا تاریخ ۲۹ اسفند ۱۴۰۴ تعیین شده بود که مطابق مفاد مصوبه و با استمرار شرایط جنگی، به‌صورت خودکار تا تاریخ ۹ خرداد ۱۴۰۵ تمدید شد.با این حال با توجه به تداوم شرایط موجود و ضرورت استمرار تدابیر و احکام پیش‌بینی‌شده در این مصوبات، نیاز به تمدید مجدد اعتبار آن‌ها به‌طور جدی احساس می‌شد.

وی ادامه داد: از این‌رو، در پی پیگیری‌های مکرر و مستمر، با ابلاغیه معاون اول رئیس‌جمهور و در اجرای مصوبه هیات وزیران، اعتبار مفاد مصوبات مذکور و الحاقیه‌های بعدی آن، از حیث مواعد، مهلت‌های مقرر و مجوزهای پیش‌بینی‌شده، تا پایان شهریورماه ۱۴۰۵ تمدید شد.

عضو هیات نمایندگان اتاق ایران همچنین از اجرای کامل و همه‌جانبه مفاد مصوبات مذکور توسط گمرک جمهوری اسلامی ایران قدردانی کرد و افزود: با وجود اجرای کامل مفاد این مصوبات از سوی گمرک ایران، برخی از سازمان‌های ذی‌ربط و دستگاه‌های اجرایی دخیل در امر تجارت خارجی، در خصوص شمول، حدود و قابلیت اجرای مفاد مصوبات صادره و اصلاحیه‌های بعدی آن‌ها ابهاماتی داشتند. در همین راستا، موضوع از معاونت حقوقی ریاست‌جمهوری استعلام شد و بر اساس پاسخ و اعلام نظر آن معاونت، لازم‌الاجرا بودن تمامی مفاد مصوبات و الحاقیه های مربوطه مورد تأیید قرار گرفت و بر اجرای کامل آن‌ها تأکید شد.

فاروقی عدم اجرای به موقع و کامل برخی از احکام و موارد پیش‌بینی‌شده در مصوبات مذکور و همچنین اقتضائات و شرایط حاکم بر تجارت خارجی کشور از جمله محدودیت‌های موجود در حمل‌ونقل بین‌المللی و تشدید تحریم‌های خارجی را مورد توجه قرار داد و گفت: شرایط ایجاب می‌کند به‌منظور تامین به‌موقع کالاهای اساسی و ضروری، مواد اولیه و ملزومات مورد نیاز کشور، اجرای برخی از قوانین و مقررات ناظر بر حوزه تجارت خارجی، در چارچوب قوانین و مقررات مربوط، به‌صورت موقت تعلیق، تعدیل یا تسهیل شود و تمهیدات ویژه‌ای با هدف کاهش هزینه‌های تأمین، تسریع در فرآیند ورود و ترخیص کالا، رفع موانع و وقفه‌های موجود و استمرار و پایداری زنجیره تأمین کشور پیش‌بینی و به مورد اجرا گذاشته شود.

رئیس کمیسیون گمرک اتاق ایران ادامه داد: اتاق ایران، با هدف ایجاد اطمینان و ثبات بیشتر برای فعالان اقتصادی و فراهم‌کردن امکان برنامه‌ریزی مؤثر در حوزه‌های تجارت و تولید و با رویکرد تأمین به‌موقع نیازهای اساسی کشور، طی نامه‌ای خطاب به رئیس‌جمهور، خواستار تمدید مدت اجرای بسته مقاومسازی اقتصاد ملی تا پایان فروردین‌ماه سال ۱۴۰۶ شد.

وی ادامه داد: در این نامه تاکید شده است که استمرار اجرای این مصوبات، به‌عنوان بخشی از الزامات ضروری برای حفظ و تداوم جریان تولید و تجارت کشور، می‌تواند ضمن کاهش نااطمینانی و ریسک‌های

موجود در محیط کسب‌وکار، زمینه و فرصت لازم را برای تداوم فعالیت بنگاه‌های اقتصادی و فراهم‌کردن امکان عبور کم‌هزینه‌تر از آثار و تبعات اقتصادی ناشی از شرایط اضطرار فراهم کند.

رئیس اتاق بازرگانی ایران خبر داد:

قول مساعد رئیس کل بانک مرکزی برای رفع مسدودی حساب‌های فعالان اقتصادی

رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران گفت: در آخرین جلسه با رئیس کل بانک مرکزی، مقرر شد مطالبات با مبالغ پایین‌تر در حد ۵۰۰ میلیون دلار پرداخت شود و درباره رفع مسدودی حساب‌های فعالان اقتصادی نیز مقرر شد در بانک‌های دولتی اقدامات لازم انجام شود.

به گزارش ایسنا، صمد حسن‌زاده با اشاره به شرایط دشوار اقتصادی کشور، بر ضرورت تداوم تولید و حمایت بنگاه‌های بزرگ از واحدهای کوچک و متوسط تأکید کرد و گفت: فعالان اقتصادی باید با تمام توان برای استمرار تولید و حفظ اشتغال تلاش کنند.

وی با اشاره به نشست روز گذشته با وزیر صنعت، معدن و تجارت، اظهار کرد: فعالان اقتصادی در شرایط سخت اقتصادی تلاش کرده‌اند مراکز تولیدی و اشتغال خود را حفظ کنند و مسئولان نیز باید برای حل مشکلات و نارسایی‌های بنگاه‌های اقتصادی حمایت‌های لازم را انجام دهند.

حسن‌زاده درباره موضوع ثبت برند نیز گفت: با سازمان ثبت شرکت‌ها تفاهم‌نامه‌ای منعقد شده که بر اساس آن، فرآیندهای مربوط به ثبت شرکت‌ها و ثبت برند در اتاق انجام خواهد شد و انتظار می‌رود مشکلات و تأخیرهای موجود در این زمینه برطرف شود.

رئیس اتاق ایران با اشاره به آسیب‌های ناشی از جنگ‌ها و تحریم‌ها بر اقتصاد کشور، صنایع و بنگاه‌های بزرگ، تأکید کرد: وظیفه فعالان اقتصادی و مدیران بنگاه‌ها در شرایط فعلی بیش از گذشته است و باید برای استمرار تولید نهایت تلاش خود را به کار گیرند.

وی با اشاره به مشکلات بنگاه‌های کوچک و متوسط، گفت: تفاهم‌نامه‌ای با سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی در حال نهایی شدن است تا بنگاه‌های بزرگ، واحدهای کوچک و متوسط را در زنجیره تولید، فروش، توزیع و صادرات همراه کنند و از محصولات آنها استفاده شود.

حسن‌زاده افزود: با وجود اینکه بخش مهمی از اشتغال کشور در بنگاه‌های کوچک و متوسط ایجاد می‌شود، حمایت‌های بانکی و بسته‌های حمایتی در نظر گرفته‌شده برای این بخش تاکنون به شکل مؤثر اجرا نشده است. با این حال، وزیر صنعت، معدن و تجارت در جلسه روز گذشته از اختصاص حدود ۴۰۰ میلیارد تومان برای حمایت از بنگاه‌های کوچک و متوسط و ۲۰۰ میلیارد تومان برای تأمین نیازهای واقعی کشور، به‌ویژه کالاهای اساسی قابل تولید در داخل خبر داده است.

وی همچنین از اجرای سامانه نظام مبادلات پیمانکاری (SPX) با همکاری اتاق ایران و سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی خبر داد و گفت: این سامانه می‌تواند به ایجاد پیوند میان صنایع بزرگ و بنگاه‌های کوچک و متوسط کمک کند و لازم است مدیران بنگاه‌های بزرگ در این زمینه همکاری بیشتری داشته باشند.

رئیس اتاق ایران با انتقاد از تعدد مراکز تصمیم‌گیری در حوزه اقتصاد، گفت: نبود یک فرماندهی متمرکز و تصمیم‌گیری‌های متعدد و متفاوت، مشکلاتی را برای بنگاه‌های اقتصادی ایجاد کرده است. بر همین اساس، اتاق ایران شکل‌گیری یک تعامل پنج‌جانبه میان اتاق ایران، وزارت اقتصاد، معاونت حقوقی رئیس‌جمهور، وزارت جهاد کشاورزی و دبیرخانه هیأت دولت را دنبال کرده که قرار است در حاشیه شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی به امضا برسد.

به گفته وی، هدف این تفاهم‌نامه افزایش تعامل و هماهنگی میان نهادهای حاکمیتی مرتبط با بهبود محیط کسب‌وکار، ایجاد فضای اقتصادی شفاف، باثبات، رقابت‌پذیر و پیش‌بینی‌پذیر، ارتقای کیفیت سیاست‌ها و مقررات اقتصادی، تسهیل و پایش اجرای قوانین و شناسایی و رفع موانع حقوقی و اجرایی فعالان اقتصادی است.

حسن‌زاده همچنین با اشاره به آغاز سال تحصیلی، از رؤسای اتاق‌های بازرگانی و هیأت‌های نمایندگان خواست از خانواده‌های کم‌برخوردار در تأمین هزینه‌های آموزشی و تحصیلی حمایت کنند و گفت: تقویت آموزش و پرورش، به‌ویژه در استان‌های کم‌برخوردار، یک وظیفه مهم برای بخش خصوصی است.

وی در بخش دیگری از سخنان خود، افزایش نرخ ارز و تأثیر آن بر تورم و همچنین محدودیت‌های ناشی از سیاست‌های انقباضی بانک مرکزی در تخصیص ارز را از مشکلات مهم بخش خصوصی دانست و

گفت: این محدودیت‌ها تأمین مواد اولیه و قطعات مورد نیاز واحدهای تولیدی را با مشکل مواجه کرده است.

قول مساعد رئیس کل بانک مرکزی به پیشنهاد ارزی اتاقی‌ها

رئیس اتاق ایران پیشنهاد کرد که تخصیص ارز برای کالاهای اساسی مانند دارو همچنان از سوی بانک مرکزی انجام شود، اما در سایر موارد، بخش خصوصی بتواند با ثبت سفارش و بدون انتقال ارز و رسیدگی به منشأ ارز آزادی عمل بیشتری برای تأمین نیاز واحدهای تولیدی داشته باشد.

وی گفت: این موضوع در جلساتی با مسئولان بانک مرکزی مطرح شده و رئیس کل بانک مرکزی نیز برای بررسی و اجرای آن قول مساعد داده است.

حسن‌زاده با اشاره به محدودیت‌های اقتصادی و تحریم‌ها اظهار کرد: بر اساس آمارهای مراکز کارشناسی، رشد صنعتی کشور از حدود پنج درصد در سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ به منفی ۱٫۵ درصد رسیده است و این وضعیت نگرانی‌های جدی برای اقتصاد کشور ایجاد کرده که باید با اصلاح سیاست‌ها و برنامه‌های اقتصادی برطرف شود.

وی همچنین درباره مشکلات ترخیص کالا در گمرکات گفت: وزیر صنعت، معدن و تجارت اختیاراتی را برای استانداران استان‌ها در نظر گرفته تا با نظارت رؤسای گمرکات، فرآیند ترخیص کالا و رسیدگی به اسناد و مدارک با سرعت بیشتری انجام شود و کالاها در کوتاه‌ترین زمان در اختیار بنگاه‌های اقتصادی قرار گیرند.

قول مساعد برای رفع مسدودی حساب‌های فعالان اقتصادی در بانک‌های دولتی

رئیس اتاق بازرگانی ایران با اشاره به پیگیری مطالبات فعالان اقتصادی گفت: در جلسات متعددی با مسئولان دولت و بانک مرکزی، موضوع پرداخت مطالبات این بخش پیگیری و مقرر شده است بخشی از مطالبات با مبالغ پایین‌تر پرداخت شود.

وی افزود: در آخرین جلسه با رئیس کل بانک مرکزی، مقرر شد مطالبات با مبالغ پایین‌تر در حد ۵۰۰ میلیون دلار پرداخت شود و درباره رفع مسدودی حساب‌های فعالان اقتصادی نیز مقرر شد در بانک‌های دولتی اقدامات لازم انجام شود.

حسن‌زاده با اشاره به پیگیری مستمر اتاق ایران در این زمینه اظهار کرد: محدودیت‌های مالی مانع اجرای کامل این تصمیمات شده، اما پرداخت حدود ۱۵ میلیون دلار در روزهای آینده عملیاتی خواهد شد.

رئیس اتاق ایران همچنین بر حضور نماینده کمیسیون صنایع در کمیته ارزی تأکید کرد و گفت: اتاق ایران پیشنهاد حضور نماینده کمیسیون صنایع در این کمیته را مطرح خواهد کرد تا مسائل ارزی با مشارکت بخش خصوصی پیگیری شود.

وی با اشاره به ضرورت رفع تعهدات ارزی صادرکنندگان گفت: دولت برای رفع تعهدات ارزی با چالش‌هایی مواجه است و فعالان اقتصادی نیز باید در شرایط فعلی برای کمک به کشور و حل مشکلات ارزی همکاری کنند.

حسن‌زاده همچنین ضمن قدردانی از اقدامات وزیر صمت و معاونان این وزارتخانه در پیگیری مشکلات فعالان اقتصادی، به‌ویژه در دوره جنگ، گفت: در این دوره مسائل بانکی و ترخیص کالاها از گمرک به‌صورت مستمر پیگیری شد و وزیر صمت و معاونان این وزارتخانه در کنار فعالان اقتصادی بودند.

وی در پایان با اشاره به حمایت‌های مالی از بنگاه‌های کوچک و تأمین کالاهای اساسی، بر ضرورت توجه به مشکلات بنگاه‌های اقتصادی و پیگیری راهکارهای اجرایی برای رفع این موانع تأکید کرد.

نایب‌رئیس کمیسیون اقتصاد اتاق ایران:

تولید بدون کارخانه، ظرفیت‌های خالی صنایع را فعال می کند

تهران- ایرنا- نایب‌رئیس کمیسیون اقتصاد اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با تاکید بر ضرورت توسعه الگوی تولید بدون کارخانه گفت: استفاده از ظرفیت‌های خالی واحدهای تولیدی می‌تواند بدون نیاز به سرمایه‌گذاری سنگین برای احداث کارخانه، به افزایش تولید، احیای واحدهای راکد و توسعه صادرات در کشور کمک کند.

به گزارش خبرنگار اقتصادی ایرنا، موسی احمدزاده روز دوشنبه در نشست حمایت از فعالان اقتصادی و پیشروان صنعت تولید بدون کارخانه با اشاره به تجربه توسعه تولید بدون کارخانه در کشور اظهار داشت: تولید بدون کارخانه امروز دیگر محدود به یک صنعت خاص نیست، اکنون ۱۷۰ شرکت تولید بدون کارخانه در کشور فعال هستند که این الگو در ۳۱ استان کشور قابلیت اجرا دارد.

وی افزود: در سال‌های گذشته با استفاده از ظرفیت کارخانه‌های موجود، چندین واحد تولیدی احیا شدند و این تجربه نشان داده است که می‌توان از ظرفیت‌های بلااستفاده صنعت برای افزایش تولید استفاده کرد، بدون اینکه برای هر فعالیت جدید الزام به احداث کارخانه وجود داشته باشد.

احمدزاده با اشاره به پیگیری‌های انجام شده برای رفع موانع تولید بدون کارخانه، گفت: با همکاری اتاق ایران و شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی، موضوع مقررات‌زدایی و تسهیل فعالیت تولیدکنندگان بدون کارخانه دنبال شده و زمینه برای شناسایی و رسمیت یافتن این نوع فعالیت در حال فراهم شدن است.

نایب‌رئیس کمیسیون اقتصاد اتاق ایران ادامه داد: یکی از مهم‌ترین موانع توسعه تولید بدون کارخانه، بروکراسی و دیوان‌سالاری است. برای رفع این موانع نیز مذاکرات و مکاتباتی با دولت، مجلس و سایر دستگاه‌های مرتبط انجام شده تا مسیر فعالیت تولیدکنندگان کوتاه‌تر و شفاف‌تر شود.

وی با بیان اینکه تجربه تولید بدون کارخانه در صنعت آرایشی و بهداشتی از نمونه‌های موفق این مدل است، گفت: در سال‌های گذشته برای شکل‌گیری این نوع فعالیت مقاومت‌های زیادی وجود داشت، اما با پیگیری بخش خصوصی، زمینه فعالیت شرکت‌هایی فراهم شد که بدون داشتن کارخانه مستقل، از ظرفیت واحدهای تولیدی موجود استفاده کردند ضمن اینکه تولید بدون کارخانه به معنای کنار گذاشتن تولید صنعتی یا بی‌نیازی از کارخانه نیست، بلکه به معنای استفاده بهینه از ظرفیت‌های موجود و جلوگیری از خواب سرمایه و بلااستفاده ماندن خطوط تولید است.

این عضو اتاق ایران بر ضرورت شفافیت در این حوزه تاکید کرد و گفت: باید میان تولید واقعی بدون کارخانه و فعالیت‌هایی که صرفا با تغییر برچسب یا بسته‌بندی کالای تولیدشده در خارج، تحت عنوان تولید داخلی عرضه می‌شوند، تفاوت قائل شد. توسعه این مدل باید همزمان با شفافیت و نظارت دقیق صورت گیرد.

نایب‌رئیس کمیسیون اقتصاد اتاق ایران با تاکید بر ضرورت توجه به مزیت‌های رقابتی کشور اظهار داشت: نمی‌توان افراد و بنگاه‌ها را صرفا با اجبار به سمت تولید سوق داد؛ بلکه باید ظرفیت‌ها و مزیت‌های هر منطقه شناسایی شود و تولید در حوزه‌هایی شکل بگیرد که امکان رقابت در بازارهای داخلی و خارجی را دارند.

احمدزاده افزود: تولید، واردات و صادرات باید در یک چارچوب متوازن قرار گیرند و هدف نهایی، حرکت به سمت تولید صادرات‌محور و تقویت تراز تجاری کشور باشد. ایران با برخورداری از بازارهای منطقه‌ای و مرزهای متعدد، ظرفیت مناسبی برای توسعه این مدل و اتصال آن به بازارهای صادراتی دارد.

وی گفت: در شرایط اقتصادی کنونی، توسعه تولید بدون کارخانه می‌تواند به حفظ جریان تولید، فعال شدن ظرفیت‌های خالی، احیای واحدهای راکد، ایجاد اشتغال و افزایش صادرات کمک کند و مانع از آن شود که تولید کشور در مواجهه با محدودیت‌های اقتصادی وارد وضعیت سکون شود.

اخبار کوتاه اقتصادی جهان

برترین شهرهای جهان در ۲۰۲۶ کدامند؟

شاخص جهانی شهرهای برتر «آکسفورد اکونومیکس» در ۲۰۲۶ نشان می‌دهد شهرهای اروپا و آمریکای شمالی همچنان در میان برترین شهرهای جهان قرار دارند.

به گزارش ایسنا، چهار شهر اروپایی، لندن، پاریس، دوبلین و زوریخ در میان ۱۰ شهر برتر جهان از نظر قدرت اقتصادی، کیفیت زندگی و ظرفیت آینده قرار گرفتند و آمریکا نیز با پنج شهر از جمله نیویورک، در این فهرست حضور دارد. در شاخص جهانی ۲۰۲۶ «آکسفورد اکونومیکس»، شهرهای اروپا و آمریکای شمالی، جایگاه غالب را کسب کردند و ۷۸ شهر از ۱۰۰ شهر نخست به این مناطق تعلق دارد؛ ۴۴ شهر در اروپا، ۳۰ شهر در آمریکا و چهار شهر در کانادا قرار دارند. این رتبه‌بندی بررسی کرد شهرهای بزرگ جهان تا چه اندازه فرصت اقتصادی را با کیفیت زندگی، نیروی کار ماهر، تاب‌آوری زیست‌محیطی و حکمرانی باثبات ترکیب می‌کنند.

لندن دوم، پاریس سوم، دوبلین ششم و زوریخ دهم شدند همچنین نیویورک، سیاتل، سان‌فرانسیسکو، بوستون و سن‌خوزه نیز پنج شهر آمریکایی حاضر در ۱۰ رتبه نخست هستند. اسلو، استکهلم و کپنهاگ نیز از شهرهای برتر اروپا شدند. لیام سایدز، مدیر خدمات شهری «آکسفورد اکونومیکس» گفت: جایگاه بالای شهرهای آمریکا بیشتر حاصل امتیازهای قوی آنها در اقتصاد و سرمایه انسانی است، در حالی که شهرهای اروپایی در کیفیت زندگی، محیط زیست و حکمرانی عملکرد بهتری دارند.

پاریس در کیفیت زندگی امتیاز بالایی کسب کرد و دوبلین در محیط زیست و حکمرانی عملکرد خوبی داشت. حکمرانی همچنین نقطه قوت زوریخ و اسلو بود و اسلو بالاترین امتیاز این بخش را میان شهرهای برتر اروپا و آمریکا به دست آورد. در مقابل، شهرهای آمریکا عموما برای قدرت اقتصادی و دسترسی به نیروی کار متخصص امتیاز بالاتری دارند و نیویورک بالاترین امتیاز اقتصادی ممکن را کسب کرد.

لندن، استثنای مهم اروپا محسوب می‌شود و بالاترین امتیاز سرمایه انسانی در کل شاخص را دارد، امتیازی که بازتاب دانشگاه‌ها، محیط کسب‌وکار و توانایی این شهر در جذب نیروی متخصص است. با این حال، کیفیت زندگی پایین‌ترین امتیاز لندن و ۷۷ بوده است.

لندن، دوبلین و نیویورک همچنان با هزینه بالای مسکن روبه‌رو هستند که امتیاز کیفیت زندگی آنها را کاهش داده است. در مقابل، شهرهای مقرون‌به‌صرفه‌تر می‌توانند با ترکیب افزایش درآمد و هزینه کمتر مسکن، مزیت رقابتی به دست آورند.

دوبلین نسبت به سال گذشته هفت رتبه صعود کرد و ششم شد. ورشو با جهش ۱۰۹ رتبه‌ای به جایگاه ۶۱ رسید و بیشترین رشد اروپا را ثبت کرد. استانبول ۴۲ رتبه صعود کرد و به جایگاه ۶۴ رسید. مادرید و بوداپست نیز هر کدام ۱۴ رتبه بالا رفتند. هلسینکی ۱۲ رتبه و بروکسل ۹ رتبه صعود کردند. در مقابل، رم هشت رتبه سقوط کرد و به ۱۱۹ و لیسبون با کاهش ۴۴ رتبه‌ای به ۱۴۸ رسید.

«آکسفورد اکونومیکس»، ورشو، تالین، آیندهوون، منچستر و تولوز را پنج شهر اروپایی قابل توجه آینده معرفی کرده است. ورشو به بزرگ‌ترین مرکز مالی، فناوری و خدمات کسب‌وکار اروپای مرکزی و شرقی تبدیل شده و پیش‌بینی می‌شود اقتصاد آن طی پنج سال آینده سالانه حدود سه درصد رشد کند. تالین، پایتخت استونی نیز احتمالا در دهه آینده بیشترین رشد تولید ناخالص داخلی را میان شهرهای بزرگ اتحادیه اروپا خواهد داشت.

آیندهوون در هلند یکی از مراکز مهم پژوهش و تولید پیشرفته اروپا است و خوشه فناوری آن بیش از ۵۰۰۰ شرکت فعال در حوزه‌هایی مانند نیمه‌رساناها، هوش مصنوعی و فناوری سبز دارد. منچستر از ۲۰۱۰ در رشد تولید ناخالص داخلی و بهره‌وری از دیگر شهرهای انگلیس پیشی گرفته است. تولوز نیز به دلیل صنایع هوافضا، هزینه زندگی پایین‌تر و کیفیت زندگی بالا، در حال جذب ساکنان پاریس است.

هوش مصنوعی نیز در چشم‌انداز شهرها نقش فزاینده‌ای دارد. لندن، آیندهوون و تالین از شهرهای اروپایی هستند که برای بهره‌گیری از این روند موقعیت مناسبی دارند. در آسیا، تایپه با تقاضا برای سخت‌افزار هوش مصنوعی، ۱۲ رتبه صعود کرد و به جایگاه ۴۸ رسید، کوالالامپور با حمایت بخش فناوری، ۱۴ رتبه بالا رفت و ۶۵ شد و شنژن با قرار گرفتن در رتبه ۹۳ وارد ۱۰۰ شهر نخست شد.

طبق گزارش یورونیوز، با وجود تداوم سلطه اروپا و آمریکای شمالی، آسیا در حال تبدیل شدن به موتور اصلی رشد شهری است. پیش‌بینی می‌شود تا ۲۰۵۰ سهم شهرهای چین و هند از تولید ناخالص داخلی شهرهای جهان از سهم اروپا بیشتر شود. همچنین انتظار می‌رود اقتصاد شانگهای سال آینده از سان‌فرانسیسکو بزرگ‌تر شود و اقتصاد شهر هوشی‌مین تا ۲۰۵۰ تقریبا به اندازه برلین برسد.

هزینه‌های استقراض دولت‌ها افزایش یافت

صعود بازده اوراق قرضه جهانی به بالاترین سطح ۱۸ ساله

هزینه‌های استقراض دولت‌ها روز سه‌شنبه، به بالاترین سطح خود از زمان بحران مالی سال ۲۰۰۸ رسید و در برجسته‌ترین مورد، بازده اوراق قرضه ۱۰ ساله خزانه‌داری آمریکا از مرز ۵ درصد عبور کرد.

به گزارش ایسنا، میانگین بازده اوراق ۱۰ ساله در گروه هفت اقتصاد بزرگ جهان به ۴٫۲۸۵ درصد رسید که بالاترین رقم از اواسط سال ۲۰۰۸ و یک درصد کامل بالاتر از سطح پیش از آغاز تجاوز نظامی آمریکا به ایران است.

گسترش درگیری‌ها قیمت نفت را دوباره به بالای ۱۰۰ دلار در هر بشکه رسانده و فشار بر بانک‌های مرکزی برای افزایش نرخ بهره با هدف مهار تورم را تشدید کرده است؛ عاملی که خود یکی از دلایل اصلی افزایش بازده اوراق قرضه دولتی محسوب می‌شود. بر اساس داده‌های بازارهای پولی، انتظار می‌رود فدرال رزرو روز چهارشنبه برای نخستین بار از سال ۲۰۲۳، نرخ بهره را افزایش دهد. همچنین پیش‌بینی می‌شود بانک مرکزی ژاپن، روز جمعه، نرخ بهره را بالا ببرد. بانک مرکزی اروپا هم هفته گذشته نرخ بهره را افزایش داد و ممکن است در ماه‌های پیش رو، سلسله‌اقداماتی برای افزایش مجدد نرخ‌ها انجام دهد.

موج ریزش قیمت اوراق قرضه نه تنها هزینه استقراض برای تامین منابع مالی جدید برای دولت‌ها را افزایش داده، بلکه بار هزینه‌های بهره را نیز سنگین‌تر کرده است؛ هزینه‌هایی که منابع مالی را از برنامه‌های اجتماعی، دفاعی و سایر حوزه‌ها می‌بلعند و به نوبه خود، پرسش‌هایی را درباره پایداری بار بدهی این دولت‌ها ایجاد می‌کنند.

سامی چار، اقتصاددان ارشد موسسه «لومبارد اودیه(Lombard Odier) «، می‌گوید: «اگر نرخ رشد اقتصادی ۶٫۵ درصد باشد، بازده ۵ درصدی مشکلی ایجاد نمی‌کند؛ اما اگر رشد اقتصادی ۵ درصد و بازدهی اوراق نیز ۵ درصد باشد، ماجرا ممکن است کاملا متفاوت باشد«.

عبور بازده اوراق ۱۰ ساله خزانه‌داری از مرز ۵ درصد، برای دولت‌ها و شرکت‌های وام‌گیرنده در سراسر جهان دردسرساز است، زیرا این نرخ به عنوان شاخصی مبنا برای تقریبا تمام دارایی‌های دیگر در بازارهای مالی عمل می‌کند. و در حالی که اقتصاد آمریکا ممکن است از سرعت رشد کافی برای تحمل نرخ‌های استقراض ۱۰ ساله بالای ۵ درصد برخوردار باشد، سایر کشورها آمادگی و توان کمتری برای تاب‌آوری در برابر این شرایط دارند.

فقدان شفافیت

مشکل دیگری که سرمایه‌گذاران با آن دست‌وپنج نرم می‌کنند، عدم تمایل کوین وارش، رئیس جدید فدرال رزرو، به استفاده از «راهنمایی‌های پیش‌نگرانه» است؛ این بدان معناست که عدم قطعیت و در نتیجه نوسانات بازار، رو به افزایش است و سرمایه‌گذاران تمایل کمتری دارند که به سیاست‌گذاران اعتماد کنند یا پیش‌فرض را بر حسن نیت و درستی تصمیمات آنها بگذارند.

شریا سامارث، مدیر بخش نرخ‌های بهره منطقه اروپا، خاورمیانه و آفریقا در شرکت بازارساز «استوناکس» گفت: «اکنون تمام بانک‌های مرکزی رویکرد جدیدی را در پیش گرفته‌اند که در آن خبری از «راهنمایی‌های پیش‌دستانه» نیست و تمرکز صرفا بر ایجاد اعتبار و اعتماد است، اما همان‌طور که در بازارهای اوراق قرضه مشاهده می‌شود، این استراتژی در حال حاضر کارساز نبوده است«.

او افزود: «هزینه‌های سرمایه‌ای (Capex) مرتبط با هوش مصنوعی، معادلات را برهم زده و مشکلاتی ایجاد کرده است. نگرانی‌هایی نیز در مورد وضعیت مالی و بودجه‌ای وجود دارد. بدهی آمریکا اکنون به ۴۰ تریلیون دلار رسیده است. همچنین، ثبت رکوردهای تاریخی در نسبت بدهی به تولید ناخالص داخلی در انگلیس و منطقه یورو، بر پیچیدگی اوضاع افزوده است«.

روز سه‌شنبه، بازده اوراق قرضه ۱۰ ساله خزانه‌داری آمریکا به اوج ۵٫۰۴۱ درصد رسید که بالاترین رقم از سال ۲۰۰۷ محسوب می‌شود. در همین حال، معامله‌گران در انتظار اظهارات اسکات بسنت، وزیر خزانه‌داری آمریکا، در جلسه کنگره بودند.

بازارهای سهام جهانی در سال جاری رشد چشمگیری داشته‌اند که عمدتا ناشی از عملکرد شرکت‌های سازنده، تامین‌کننده و مشتری در حوزه هوش مصنوعی بوده است؛ حوزه‌ای که شاهد جهش عظیم در هزینه‌های سرمایه‌ای و استقراض، و در عین حال رشد درآمدها بوده است.

خون گو، مدیر بخش تحقیقات آسیا در بانک ای‌ان‌زد مستقر در سنگاپور، اظهار کرد: «اگرچه افزایش بازده اوراق قرضه ممکن است اثرات محرک و مثبت برای بازار سهام را خنثی نکند، اما با این حال، همچنان یک عامل ریسک محسوب می‌شود.» او گفت: «اگر روند صعودی بازده اوراق قرضه ادامه یابد، قطعا شاهد اثرات سرایتی (انتقال نوسانات به سایر بخش‌ها) خواهیم بود«.

وزارت خزانه‌داری به ریاست اسکات بسنت طی هفته‌های اخیر برای مهار افزایش بازده اوراق قرضه بلندمدت، به روش‌های مختلفی از جمله مداخله مشترک برای خرید ین (به‌منظور منصرف کردن دولت ژاپن از فروش اوراق قرضه آمریکا برای تامین منابع مالی) و همچنین افزایش حجم بازخرید اوراق دولتی متوسل شده است. با این حال، این اقدامات تاثیر چندانی نداشته‌اند.

به گفته خون گو از بانک ای‌ان‌زد، بخشی از موج فروش اوراق قرضه در هفته جاری، ناشی از تغییر انتظارات در مورد نرخ بهره کوتاه‌مدت در آمریکا بوده است. بر اساس گزارش رویترز، بازده اوراق قرضه ۱۰ ساله ژاپن نیز به بالاترین سطح خود در سه دهه اخیر رسید و از مرز ۳ درصد عبور کرد. در آلمان، بازده اوراق قرضه ۱۰ ساله (به‌عنوان شاخص معیار) در سطح ۳٫۵۵ درصد و در نزدیکی بالاترین میزان خود از سال ۲۰۰۹ قرار گرفت. در همین حال، بازده اوراق ۱۰ ساله فرانسه نیز در نزدیکی بالاترین سطح خود در ۱۸ سال گذشته نوسان داشت و بازده اوراق ۱۰ ساله انگلیس به ۵٫۴۵ درصد رسید که بالاترین حد از سال ۲۰۰۷ تاکنون بود.

سیگنال‌های ضعف اژدهای زرد نمایان شد

شاخص‌های اقتصادی داخلی چین در ماه گذشته بیش از پیش تضعیف شدند و فشار بر سیاست‌گذاران را برای اتخاذ تدابیر قاطع‌تر به منظور احیای رشد در دومین اقتصاد بزرگ جهان افزایش دادند.

به گزارش ایسنا، داده‌های «اداره ملی آمار» که روز سه‌شنبه منتشر شد، نشان داد که میزان فروش خرده‌فروشی در ماه اوت نسبت به مدت مشابه سال قبل ۰٫۴ درصد رشد داشته است؛ رقمی که نسبت به رشد ۰٫۶ درصدی ژوئیه کاهش یافته و پایین‌تر از پیش‌بینی میانه ۰٫۸ درصدی تحلیلگران شرکت‌کننده در نظرسنجی بلومبرگ بوده است.

سرمایه‌گذاری در دارایی‌های ثابت طی هشت ماه نخست سال نسبت به دوره مشابه سال قبل، ۷٫۲ درصد کاهش یافت. این رقم نشان‌دهنده تشدید افت نسبت به کاهش ۶٫۷ درصدی ثبت شده تا پایان ژوئیه است و اندکی ضعیف‌تر از پیش‌بینی میانه تحلیلگران (منفی ۷٫۱ درصد) ارزیابی می‌شود.

در همین حال، تولیدات صنعتی تقویت شد و رشدی ۵٫۲ درصدی را در اوت نسبت به مدت مشابه سال گذشته تجربه کرد. این میزان رشد، فراتر از رقم ۴٫۵ درصدی ماه ژوئیه و پیش‌بینی میانه ۴٫۸ درصدی تحلیلگران بود، زیرا ماشین صادرات چین در ماه‌های اخیر با شتابی بالا به پیش رفته است.

لین سانگ، اقتصاددان ارشد منطقه «چین بزرگ» در موسسه آی‌ان‌جی گفت: «شکاف و عدم‌توازن در اقتصاد چین در ماه اوت عمیق‌تر شد؛ به طوری که عملکرد بخش‌های مصرف و سرمایه‌گذاری پایین‌تر از پیش‌بینی‌های بازار بود، اما صادرات و تولیدات صنعتی قوی‌تر از حد انتظار ظاهر شدند».

چین در سال‌های اخیر برای پیشبرد فعالیت‌های اقتصادی خود بر تولیدات صنعتی و صادرات — که در ماه اوت ۲۵ درصد افزایش یافت — تکیه کرده است؛ چرا که رکود پنج‌ساله در بخش مسکن، اعتماد خانوارها را تضعیف کرده و موجب کاهش مصرف داخلی شده است.

یوهان ژانگ، اقتصاددان ارشد «مرکز چین» در موسسه «کنفرانس بورد(Conference Board) »، اظهار کرد: داده‌های اخیر نشان می‌دهد «بخش تولیدات راهبردی همچنان قادر به ایجاد رشد قوی در خروجی تولید است، اما پایه تقاضای داخلی که برای جذب این ظرفیت تولیدی در حال گسترش مورد نیاز است، همچنان ضعیف باقی مانده است. اقتصاد چین برای بهره‌برداری اقتصادی از ظرفیت‌های صنعتی جدید، بیش از پیش به افزایش بهره‌وری، ارتقای فناوری و تقاضای خارجی وابسته می‌شود».

رشد صادرات چین همچنین موجب افزایش مازاد تجاری این کشور، به‌ویژه در مبادلات با اتحادیه اروپا، شده است. این امر به تشدید تنش‌ها دامن زده است، زیرا دولت‌های خارجی نگران آن هستند که رقابت ناشی از کالاهای چینیِ باکیفیت و ارزان‌قیمت، به تضعیف و افول صنعت در کشورهای خودشان منجر شود.

ژانگ اظهار کرد: کندی رشد اقتصادی داخلی و «جهانی‌شدن ظرفیت صنعتی چین»، «دو روی یک سکه» هستند و پیامدهایی برای سرمایه‌گذاری‌های برون‌مرزی چین، روابط تجاری و رقابت این کشور در عرصه تولید جهانی به همراه دارند.

کندی شاخص‌های اقتصادی داخلی چین، پکن را بر آن داشته است تا از قصد خود برای شتاب بخشیدن به هزینه‌های دولتی در سال جاری خبر دهد. رشد اقتصادی در سه ماهه دوم ۴٫۳ درصد گزارش شد که یکی از پایین‌ترین ارقام ثبت شده در دهه‌های اخیر به شمار می‌رود، زیرا ضعف تقاضای مصرف‌کننده و کاهش سرمایه‌گذاری، بر فضای اقتصادی سایه افکنده بود.

»سونگ» از موسسه آی‌ان‌جی خاطرنشان کرد که اقدامات حمایتی دولت در حوزه سیاست‌های اقتصادی محدود بوده است و این بدان معناست که «فشارهای کاهنده بر رشد اقتصادی همچنان ادامه دارد».

او افزود: مگر آنکه اقتصاد در سپتامبر رشدی «به‌طور غیرمنتظره قوی» را تجربه کند، نرخ رشد تولید ناخالص داخلی در سه ماهه سوم نزدیک یا پایین‌تر از کف هدف‌گذاری دولت برای رشد سالانه (یعنی بازه ۴٫۵ تا ۵ درصد) خواهد بود.

در همین حال، بخش مسکن نیز نشانه‌های بیشتری از ضعف بروز داد. داده‌های منتشر شده توسط اداره ملی آمار (NBS) در روز سه‌شنبه نشان داد که قیمت مسکن نوساز در ۷۰ شهر، نسبت به ژوئیه (که شاهد افت ۰٫۱۸ درصدی بود) ۰٫۱۷ درصد کاهش یافته است. قیمت خانه‌های موجود (بازار دست‌دوم) نیز با افتی ۰٫۳۱ درصدی مواجه شد، در حالی که این رقم در ماه پیش از آن ۰٫۲۹ درصد بود.

بر اساس گزارش فایننشیال تایمز، فو لینگ‌هویی، سخنگو و اقتصاددان ارشد اداره ملی آمار چین (NBS)، اظهار کرد اقتصاد چین روندی مثبت را طی می‌کند و «انتظار می‌رود ضمن تداوم ثبات در عملکرد اقتصادی، کیفیت توسعه نیز به‌طور پیوسته بهبود یابد».

با این حال، او افزود: «البته باید اذعان کرد که همچنان مخاطرات و چالش‌های بسیاری در مسیر پیش‌رو وجود دارد. شرایط محیطی خارجی پیچیده و دشوار است و فشار ناشی از اصلاحات ساختاری در داخل کشور نیز همچنان پابرجاست.».

فو در اظهاراتی که به نظر می‌رسد پاسخی به نگرانی‌های خارجی پیرامون مازاد تجاری چین باشد، همچنین گفت: «در مرحله بعد، باید توسعه متوازن تجارت را ترویج کنیم.»

فشار نرخ بهره بر طلا؛ قیمت هر اونس به ۴۳۱۹ دلار کاهش یافت

قیمت طلا در پی انتظار برای تداوم نرخ بهره بالا و اظهارات مقامات فدرال رزرو، با ۰٫۵۶ درصد کاهش به ۴۳۱۹ دلار در هر اونس رسید.

به گزارش خبرنگار مهر به نقل از رویترز، قیمت طلا روز سه‌شنبه برای حفظ روند صعودی با مشکل مواجه شد؛ زیرا انتظارها درباره تداوم نرخ‌های بهره بالا برای مدت طولانی‌تر، بر بازار فشار وارد کرد و سرمایه‌گذاران در انتظار اظهارنظر مقام‌های فدرال رزرو درباره مسیر آینده سیاست پولی آمریکا هستند.

قیمت هر اونس طلا با کاهش ۰٫۵۶ درصدی به ۴۳۱۹ دلار رسید. معاملات آتی طلای آمریکا نیز ۰٫۱ درصد کاهش یافت و به ۴ هزار و ۳۷۹ دلار و ۳۰ سنت در هر اونس رسید.

طلا به‌طور سنتی به‌عنوان پوششی در برابر تورم و ریسک‌های ژئوپلیتیکی مورد توجه قرار می‌گیرد، اما جذابیت آن در شرایطی که نرخ بهره افزایش می‌یابد معمولاً کاهش پیدا می‌کند؛ زیرا سرمایه‌گذاران در چنین شرایطی به دارایی‌های دارای بازده تمایل بیشتری پیدا می‌کنند.

با توجه به محدود بودن انتشار داده‌های اقتصادی آمریکا در این هفته، تمرکز سرمایه‌گذاران بر اظهارات مقام‌های فدرال رزرو خواهد بود تا مشخص شود آیا بانک مرکزی آمریکا به سمت افزایش مجدد نرخ بهره در ماه اکتبر حرکت می‌کند یا خیر. کریس وستون، مدیر تحقیقات شرکت «پیراستون»، همچنین قیمت نفت خام را یکی دیگر از عوامل مهم مورد توجه بازار دانست.

وستون گفت: «اگرچه قیمت نفت خام اندکی از بالاترین سطوح اخیر خود عقب‌نشینی کرده است، اما بازگشت قیمت‌ها به روند صعودی و افزایش انتظارات تورمی، فشارهای مرتبط با نرخ بهره را تشدید خواهد کرد و احتمالاً طلا همچنان با موانعی برای رشد مواجه خواهد بود».

فدرال رزرو هفته گذشته نرخ بهره سیاستی خود را ۰٫۲۵ واحد درصد افزایش داد و اعلام کرد که ممکن است در ماه‌های آینده افزایش‌های بیشتری در نرخ بهره انجام دهد.

آلبرتو موسالم، رئیس فدرال رزرو سنت‌لوئیس، گفت بانک مرکزی آمریکا احتمالاً برای کاهش تورم ناشی از تقاضای قدرتمند و همچنین شوک قیمت کالاها، به افزایش بیشتر نرخ بهره نیاز خواهد داشت. به گفته او، این شوک قیمتی اکنون از بازار نفت فراتر رفته است.

موسالم همچنین تأکید کرد که برای فدرال رزرو بهتر است زودتر اقدام کند تا اینکه منتظر بماند.

در بازار سایر فلزات گران‌بها، قیمت هر اونس نقره نقدی ۰٫۱ درصد کاهش یافت و به ۶۵ دلار و ۹۹ سنت رسید. هر اونس پلاتین نیز با ۰٫۶ درصد کاهش، ۱۷۸۶ دلار و ۴۳ سنت معامله شد و قیمت هر اونس پالادیوم ۰٫۴ درصد کاهش یافت و به ۱۲۹۶ دلار و ۴۰ سنت رسید.

گزارش ویژه:

اشاره:

تحریریه خبرنامه الکترونیکی اتاق مشترک، گزارش ویژه این شماره را به گزارشی اختصاص داده است که چندی بعد از فروپاشی نظام اقتصادی حاکم بر اتحاد جماهیر شوروی و با هدف آگاه سازی کارگزاران اداره امور اقتصادی کشور از این واقعیت که اقتصادهای متمرکز دستوری دولتی به هیچ روی اصلاح پذیر نیستند قلمی و نشر شد که سرمشقی باشد برای آنان، اما کوچکترین توجهی به آن نشد، اکنون دوباره به عنوان گزارش ویژه خبرنامه نشر می شود. ضمن اینک سخن ماه نیز باز نشری است که به همین منظور تدوین و نشر شده و امید است که مورد توجه قرار گیرد.

تحریریه

اتحاد شوروی

و

اصلاحات در نظام اصلاح ناپذیر

اتحاد جماهیر شوروی بیش از آنکه سرزمینی روسی باشد، سرزمین ملل و اقوام بی شماریست که هر یک دارای تاریخی مشخص و طولانی، فرهنگی ویژه و زبانی خاص می باشند. براساس آمار و ارقام سرشماری سال ۱۹۷۹ حدود ۹۱ ملت و ۴۳ قوم کوچک در زیر سقف حکومتی اتحاد جماهیر شوروی قرار دارند. اما تردید نیست که بیشترین تعداد مردم اتحاد شوروی روس هستند و حدود ۱۳۷/۴ میلیون نفر یا ۵۲ درصد از جمعیت اتحاد جماهیر شوروی را تشکیل می دهند. به بیان دیگر از هر دو نفر تبعه اتحادجماهیر شوروی یک نفر از اقوام و ملل غیرروس است. اقوام و مللی که دست کم طی قرن اخیر همبستگی ملی و قومی خود را به اثبات رسانده اند. به عنوان نمونه باید مسیحیان ارمنی را نام برد که با وجود سلطه حکومت مسکو توانسته اند همبستگی خود را حفظ کنند. هم چنین جمهوریهای مسلمان نشین جنوب، جمهوری های کرانه بالتیک (لانوی، استونی و لیتوانی)، گرجستان، تاتارهای کریمه و... که احساسات ملی شان با اعلام «پرسترویکا» و «گلاسنوست» بیش از پیش تقویت شده و برای به دست آوردن استقلال و آزادی خود در جوش و خروشند.

بررسی تاریخ اتحاد جماهیر شوروی، با التفات به پیشینه تاریخی سرزمینهای وسیع روسیه تزاری و شکل گیری امپراتوری روسیه، نشان می دهد که در گذشته نیز ملل و اقوام گوناگون آن گاه از جمیع جهات با یکدیگر در تضاد قرار داشته و هر کدام ظاهراً به گونه یی از حکومت محلی برخوردار بوده اند. البته حکومت محلی به شیوه روسی آن که در حال حاضر معجونی است از دموکراسی اصطلاحاً شورایی و دیکتاتوری حزبی، اما در عمل کلیه فعالیتها –به ویژه فعالیتهای اقتصادی- کاملاً متمرکز بوده و حکومت های محلی از طریق حزب در زیر سلطه حکومت مرکزی مسکو قرار دارند. واقعیتی که حائز

اهمیت است آن که روسیه تزاری در سالهای پیش از ۱۹۱۷ میلادی با وجود بی کفایتی نسبی، باز هم در برابر قدرتهای بزرگ و سنتی اروپا مانند فرانسه، اتریش، هنگری (مجارستان) و قدرت تازه یکپارچه شده یی مانند ایتالیا قد علم کرده بود و جای خود را در صف قدرتهای جهانی باز می کرد و به سرعت مدرن می شد و به علاوه در درون جامعه امپراتوری نیز طبقه متوسط مرفهی شکل می گرفت؛ اما یادآوری این نکته ضرورت دارد که سرزمینها و ملل ضمیمه شده بدان، به جهت ویژگیهای ساختاری – خصوصاً ویژگیهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی یا تولیدی- به گونه یی با روسیه بزرگ تفاوت داشته و از لحاظ شیوه مدرن سازی روسیه نیز هنوز فوق العاده عقب مانده بودند. واقعیتی که در مورد برخی از مناطق روسیه بزرگ نیز صدق می کرد؛ البته با این تفاوت که در سرزمینهای غیرروسی علاوه بر عدم تطابق شیوه های مدرن سازی و پیشرفت اجتماعی- اقتصادی روسیه بزرگ، سیاست متمرکز و دیکته شده اقتصادی- اجتماعی و بعضاً فرهنگی مرکز نیز هرگونه امکان مشارکت ساکنان را در امور مختلف سلب نموده و نهایتاً مانع هرگونه پیشرفت و شکوهایی بود.

با استناد به گواهی و قضاوت تاریخ و طبق نوشته «کلنل والتر» وابسته نظامی فرانسه در روسیه، «رومانوف» ها که از سال ۱۶۱۳ تا ۱۹۱۷ بر روسیه حکومت می راندند، اصولاً بی لیاقت نبودند و میهنشان را بیشتر با میهن دوستی اداره می کردند تا با زیرکی. آنها بیشتر با شرافت فرمانروایی می کردند تا با کاردانی، بنابراین باید یادآور این معنا بود که «رومانوف»ها به وظیفه خود آگاهی کامل داشتند و به میهن خود هرگز خیانت نکردند؛ بلکه طی یک سده امپراتوری روسیه را از لحاظ اقتصادی و اجتماعی به یک قدرت جهانی تبدیل کردند. به طور کلی نظام حکومتی امپراتوری تزاری، نظامی بود که با سرعتی سرسام آور، ملل و سرزمینهای نامتجانس، متفاوت و گاه از جمیع جهان در تضاد با امپراتوری را با شیوه هایی بیشتر «فرانکوژرمن- Franco German» و کمتر «آنگلو ساکسن- Anglo Saxon» و به هر تقدیر غیربومی و به طور یقین بیگاه نسبت به فضای اجتماعی- فرهنگی و نهایتاً تولیدی حاکم بر امپراتوری، به پیش می راند.

پس از انقلاب ۲۷ فوریه ۱۹۱۷ که تحت تاثیر عقاید آزادیخواهانه فرانسوی، یعنی لیبرالیسم و سوسیالیسم به وقوع پیوست، با فروپاشی آن نظام، یک اقلیت حزبی زمام امور را در دست گرفت و جنگ جهانی اول هم که ضربه نهایی را بر پیکر تزاریسم وارد آورده بود، جناح بلشویک حزب به رهبری «ولادیمیر ایلیچ اولیانوف» معرفو به «لنین» را قادر ساخت تا با استفاده از شعارهایی نظیر پایان بخشیدن به جنگ، تقسیم اراضی اربابی بین دقهانان و صاحب کارخانه کردن کارگران در اکتبر همان سال با یک کودتای حزبی زمام امور را در دست گیرد و نظامی غیرطبیعی و ناکارآمد توده پسند را با برچسب و مکانیزم غیرعملی و آزمایش نشده ماتریالیستی و در عمل میلیتاریستی پایه ریزی کند. نظامی که در آن کلیه بنیانهای اجتماعی- اقتصادی در هم کوبیده شد و مالکیت خصوصی و آزادی فردی ملغی شد. نکته قابل ذکر آنکه با وجود موفقیت «لنین» در پنجه افکندن با بورژوازی ملی، وی در مقابله با مسایل دهقانی با مشکلات فراوان رو به رو شد. مشکلاتی که ادامه دارد و حکومت شوراها هنوز موفق به حل آن نشده است و هر روز هم شدت بیشتری می یابد.

سرزمین ملل اتحاد شوروی
(ملیت های بزرگ به میلیون نفر)
(براساس سرشماری ۱۹۷۹)

شرح	تعداد	شرح	تعداد
روس ها	۱۳۷/۴	ترکمن ها	۲/-
اوکراینی ها	۴۲/۳	آلمان ها	۱/۹
ازبک ها	۱۲/۵	قرقیزها	۱/۹
روس های سفید	۹/۵	چواش ها	۱/۸
قزاق ها	۶/۶	داغستانی ها	۱/۷
تاتارها	۶/۳	لتونی ها	۱/۴
آذربایجانی ها	۵/۵	باشگیرها	۱/۴
گرجی ها	۳/۶	موردوین ها	۱/۲
مولداوی ها	۳/-	لهستانی ها	۱/۲
تاجیک ها	۲/۹	استونی ها	۱/-
لیتوانی ها	۲/۹		

در سالهای اول انقلاب بلشویکها طی فرمانی کلیه زمینهای اربابی را ملی اعلام کردند و دهقانان مکلف شدند تولیدات مازاد بر مصرف خود را به دولت واگذار کنند. محصولات مازاد بر مصرف دهقانان توسط کارگران مسلح در کلیه دهات جمع آوری می شد و بالاخره مالکیت دولتی و تعاونی بر ابزار تولید اعم از زمین، کارخانه، ماشین آلات و... به طول کامل به وقوع پیوست. استالینیسم با تبلیغات دامنه دار خود و با تهییج مردم برای کار دسته جمعی که به صورت نوعی مرض درآمده بود، موفق شد با اجرای دو برنامه پنجساله اقتصادی یکی از شگفتی آورترین دوره های نظام حکومتی اتحاد جماهیر شوروی را موجب شود. با وجود آنکه فعالیت های صنعتی در آغاز تحت تاثیر هیجان و شور انقلابی قرار داشت، با این حال نتایج چندان رضایتبخشی به بار نیاورد؛ اما در نهایت صنعت روسیه احیا شد و صنایع نظامی نیز به گونه یی غیرعادی و به قیمت بکارگیری و حذف بخش عظیمی از درآمد ملی، پیشرفت کرد.

با پایان جنگ جهانی دوم بخش عظیمی از اروپای شرقی ضمیمه اتحاد جماهیر شوروی شد و با آنکه در حوزه نفوذی مطلق این کشور قرار گرفت و در نتیجه اتحاد جماهیر شوروی به صورت یکی از دو ابرقدرت بزرگ زمان درآمد. نظام متمرکز اقتصادی- سیاسی به سرتاسر امپراتوری تازه پا گرفته بسط داده شد و پیامدهای ناشی از نظام اقتصاد برنامه یی متمرکز را با خود به همراه آورد. نظامی که برخلاف اقتصاد بازار، مکانیزم های برقرار کننده تعادل و هماهنگی اقتصادی آن بایستی از طریق برنامه های دولتی تحقق یابد. در آنجا نظام جایگزین بازار شده و بنگاه های اقتصادی به معنای واقعی کلام وجود ندارند؛ زیرا واحدهای تولیدی یعنی ستون های اصلی اقتصاد کشور کلاً واحدهای فنی تولیدی بوده و مدیران اقتصادی نیز فقط کارمندانی هستند مجری تصمیمات برنامه ریزان، بدین سان برنامه ریزی اقتصادی شوروی در قلمرو کلیه فعالیت ها اعم از بخش کشاورزی، صنعت و خدمات با دشواریهای همیشگی خود باقی ماند.

البته قسمت اعظم منابع به کشاورزی اختصاص یافت؛ اما با توجه به مکانیزم و شیوه اداره امور کشاورزی و بنابه گفته «استانیسلاو منشیکوف- Stanislav Menshikov» استاد اقتصاد دانشگاه مسکو و عضو کمیته مرکزی حزب کمونیست و نماینده اتحاد شوروی در سازمان ملل متحده سرمایه گذاری در کشاورزی اتحاد شوروی در بیشتر موارد کارآیی ندارد و دلیل اساسی آن نیز همانا تنزل یا کاهش رشد

اقتصادی است و مدیریت غلط بوروکراتیک در صنعت. در همین ارتباط است که وی به درست بر این باور دست می یابد که: «هر قدر در کار کسانی که در امر تولید و سازماندهی آن شرکت دارند دخالت نشود، کارها بهتر پیش می رود.» و این امری است که انجام آن در نظام حکومتی اتحاد شوروی اگر نه صد در صد، اما تا حدود زیادی غیرمقدور است.

در زمینه صنایع با آنکه اتحاد شوروی توان صنعتی خود را در دهه سی و اواخر ده های چهل و پنجاه ایجاد کرده است؛ معذلک در اوایل دهه هشتاد تمام این سرمایه گذاری ها نیاز به بازسازی داشتند، اما عرضه کالاهای سرمایه یی و ذخایر سرمایه گذاری به تنهایی برای رفع این نیازها کافی نبود و ایجاد کارخانه های جدید هم به قیمت عدم نوسازی کارخانه های قدیمیتر تمام شد. مضافاً به اینکه عدم مراقبت و نگاهداری لازم، کارخانه های قدیمی را نیز از رده خارج یا منهدم کرد و در نتیجه به کمبودها افزود، البته دولت اتحاد جماهیر شوروی از آغاز دهه هفتاد و با بروز مشکلات گوناگون اقتصادی در صدد اصلاح امور بوده است، هر چند که حتی از بکارگیری اصطلاح «املاحات» نیز خودداری می ورزید؛ تا اینکه بالاخره «گورباچف» در سال ۱۹۸۵ ضرورت اصلاحات اساسی در نظام اداری، سیاسی و اقتصادی کشور را با اعلام «پرسترویکا» عنوان کرد؛ ولی بی آنکه پذیرای این واقعیت باشد که لازمه هرگونه اقدام اصلاحی در اتحاد جماهیر شوروی همانا فراهم سازی فضای مناسب، شرایط، زمینه و امکانات لازم است. امکاناتی که فراهم سازی آن با توجه به نظام موجود و حاکم بر استحاد جماهیر شوروی مستلزم شرایط ویژه یی است. نظامی که با اعلام «پرسترویکا» و «گلاستوست» همزیستی مسالمت آمیز ملل و اقوام ساکن در اتحاد شوروی را در زیر یک چتر حکومتی غیرمقدور ساخته و حتی احساسات ملی و فرهنگی آنان را چنان تحریک کرده است که به عنوان مثال «استونی»ها اعلام داشته اند: ما ترجیح می دهیم که افکار «احمقانه» خود را به کار بندیم و نه اینکه فکر و ذهن «عاقلانه» دیگران برای ما کار کند! و این نمونه یی است از برداشت مردم سایر جمهوری های شوروی و در آینده نیز باید در انتظار نمونه های بیشتری از آن بود.

به هر حال امروزه دولت هایی مورد تایید اتباع خود می باشند که ضمن توجه به تمایلات آنان بتوانند رفاه عمومی را تامین کنند. بنابراین نتها راه رهایی اتحاد شوروی از بند مسایل و مشکلات موجود و آنی همانا گام نهادن در نظام نوین جهانی، پیروی از اقتصاد بازار، آزادی احزاب و دموکراسی پارلمانی نسبی است.

***

زمستان نارضایی

سال ۱۹۹۱ در مسکوی پوشیده از برف هم چنین در دیگر شهرهای عمده شوروی، با صف های طولانی در مقابل فروشگاه هایی آغاز شد که غالباً چیزی برای فروش نداشتند.

اینک رهبر شوروی پس از شش سال زمامداری با شدیدترین بحران اقتصادی این کشور، بعد از در هم شکستن حمله آلمان نازی در سال ۱۹۴۴ میلادی، رو به روست. کالاهای اساسی از قبیل نان و شیر و تخم مرغ هر روز کمیاب تر می شود و گوشت را بایستی تقریباً فراموش کرد. وسایلی از قبیل تلویزیون و حتی داروهایی مانند آنتی بیوتیک ها جز در بازار سیاه و به قیمت بسیار گران، به دست نمی آید. در سیبری به بیمارانی که احتیاج به عمل جراحی دارند، می گویند که قبل از عمل خودشان بایستی

دستکش طبی برای جراح تهیه کنند. در چنین شرایطی است که شهروندان عادی بیش از پیش افسوس ایام قبل از «پروسترویکا» را می خورند. در آن ایام گرچه صف بود؛ ولی دست کم بعد از مدتی انتظار چند قلم کالای اساسی برای خریدن پیدا می شد؛ و مهم تر این که بیکاری تا به این حد شدید نبود.

عده یی می گویند که علت اساسی شکست ها اینست که «گورباچف» نتوانسته است خودش را از آن سیستم کنترل و فرماندهی مرکزی که از دولت های سابق به ارث برده است، رها کند. در واقع اگرچه مشاوران او اکنون همگی از هواداران اقتصاد بازار آزاد هستند؛ ولی تصمیم گیری های اقتصادی هنوز در دست آن دیوانسالاری برنامه ریزی است که مانند سابق عمل می کند و «گورباچف» نیز علیرغم حرفهایی که درباره تغییر و تحول می زند، عملاً برنامه اصلاحات اقتصادی را طبق نظر همین دیوانسالاران تعدیل می کند.

تنش های فزاینده سیاسی هم وخامت وضع اقتصادی را تشدید می کند. هر /۱۵ جمهوری شوروی و حتی نواحی و شهرهای کوچک عملاً خود مختار شده اند و تصمیمات اقتصادی دولت مرکزی و حتی تصویب نامه هایی را که به صورت فرمانهای ریاست جمهور صادر می شود، قبول ندارند. بسیاری از نواحی کالاهایی را که تولید می کنند، به جای فروختن به دولت مرکزی (در مقابل روبل که پیوسته از ارزشش کاسته می شود)، برای مصرف خودشان نگاه می دارند و یا با تولیدات نواحی دیگر به صورت تهاتر مبادله می کنند. از این روست که فی المثل سیب زمینی که ماده غذایی اساسی زمستانی روسهاست، در زمستان گذشته در مسکو مانند موزکمیاب بود؛ در حالی که برداشت این محصول در نواحی دیگر به نحو بی سابقه یی افزایش داشت.

نتیجه این که افکار عمومی که تا چندی پیش پیوسته در جهت چپ گرایش داشت (به معنای گرایش در جهت دمکراسی و اقتصاد آزاد)، اینک به سمت راست (یعنی مخالفت با پرسترویکا) متمایل شده است؛ و به جای واژه های «گلاسنوست» (فضای باز) و دمکراسی که قبلاً در مباحثات سیاسی به کرات شنیده می شد، اکنون واژه یی که بیش از هر کلمه دیگر در بحث و گفتگو های سیاسی به کار برده می شود «پوریادک- Proyadok» است که در زبان روسی به معنای «نظم» است. اکنون کار به جایی کشیده است که در کنگره اخیر نمایندگان خلق، شهردار اصلاح طلب لنین گراد که در نخستین انتخابات آزاد این شهر انتخاب شده است، از همفکران لیبرال خودش بابت بحث و گفتگوهای بی پایان و بی حاصل، انتقاد کرد و گفت: «اینها چرا این قدر درباره احتمال کودتای نظامی حرف می زنند؟ وضع اقتصادی کشور به زودی آن قدر وخیم خواهد شد که ما خودمان از ارتش تقاضا خواهیم کرد تا برای نجات مملکت اقدام کند.»

واکنش «گورباچف» در برابر این اوضاع این بود که دست به خشونت زد و علاوه بر تهدید به اعلام وضع فوق العاده در «هرکجا که امنیت کشور به خطر افتد»، در یک اقدام مهم دیگر وزیر کشور را که از مقامات میانه رو بود، برکنار کرد و به جای او «بوریس پوگو- K.G.B» در جمهوری «لانوی» بود. سمت معاونت وزارت کشور نیز به ژنرال «بوریس گروموف- Boris Gromov» سپرده شد که قبلاً فرمانده نیروهای مسلح شوروی در افغانستان بود.

و اما در جبهه اقتصادیف «میخائیل گورباچف» که در بهار گذشته در آن نطق تاریخی، تحلو بی سابقه اقتصاد کشور را از اقتصاد دولتی به اقتصاد آزاد اعلام کرد، به نفع دست راستی ها (یعنی مخالفان اقتصاد آزاد) عقب نشینی کرده است؛ در حالی که در تمام طول سال گذشته اقتصاددانان طرحهایی برای انجام این تغییر تنظیم می کردند؛ ولی او اجرای این طرح ها را به تعویق می انداخت. اخیراً «ولادیمیر کریوچکوف- Vladimir Cryuchkov» رییس «ک.گ.ب» هم با موافقت «گورباچف» در یک نطق تلویزیونی عاملان بازار سیاه و «رادیکال»های طرفدار بازار آزاد را به تعقیب قانونی تهدید کرد. وی بعداً در برابر نمایندگان پارلمان گفت که بازرگانی خارجی و سرمایه گذاری خارجی «نیروهای جهنمی» هستند که ثبات کشور را بر هم می زنند. رییس «ک.گ.ب» حتی اعتراف کرد که برای برقرار کردن نظم، احتمال خونریزی را در اتحاد شوروی منتفی نمی داند، اما تغییر لحن و روش «گورباجف» به نفع مخالفان «پروسترویکا» و هواداران اعمال خشونت، فایده یی برای دولت مرکزی نداشته است. یکی از واکنش های عمده در برابر این تغییر این بود که پارلمان جمهوری بزرگ روسیه، تصویب کرد که پرداخت های سالانه این جمهوری به دولت مرکزی در مسکو، به میزان /۸۴ درصد یا /۱۱۹ میلیارد روبل (معادل /۶۶ میلیارد دلار به نرخ رسمی)، کاهش یابد؛ و بعد از اعلام این موضوع «گورباچف» با خشم فراوان فریاد زد که: «به این ترتیب نه تنها اقتصاد کشور، بلکه تمام مملکت سقوط خواهد کرد.»

مشکل «گورباچف» در سال گذشته این بود که با کنار آمدن با حزب کمونیست، ارتش و «ک.گ.ب» به منظور برقراری نظم و حفظ اقتدار خودشف با نیروهایی متحد شده است که به هیچ وجه علاقه یی به اصلاحات اقتصادی ندارند.

حال باید دید که سرنوشت اصلاحات در سال جاری (۱۹۹۱) به کجا خواهد کشید. «گورباچف» در اوایل سال جدید ضمن نطقی در کنگره نمایندگان خلق، گفت: «موقع آن رسیده است که با توجه به مسئولیت خطیر تصمیماتی قاطع اتخاذ شود. تصمیماتی که ممکن است مورد پسند و مطلوب خیلی ها نباشد.» در آن موقع شاید عده یی تصور کردند که منظور «گورباجف» اتخاذ تصمیماتی بوده است در جهت تسریع در تحول به سوی اقتصاد آزاد؛ ولی حوادث بعدی نشان داد که «گورباچف» چنین منظوری نداشته است. ازجمله این رویدادها طرح اصلاح وضع پولی بود که به موجب آن شهروندان شوروی مکلف می شوند روبل های قدیمی را با روبل جدید (به نسبت احتمالاً /۱۰ به یک) عوض کنند. چنین اقدامی همراه با برداشتن کنترل دولت از روی قیمت ها، یکی از شیوه های کلاسیک بالا بردن ارزش پولی است که بسیار بی ارزش شده است. اما این هم هدف واقعی محافظه کاران (مخالفان اقتصاد آزاد) نیست. اینها اصولاً معتقدند که بایستی سودهای کلانی را که بازرگانان و کارفرمایان موفق در سالهای اخیر به دست آورده اند، مصادره کرد. اما حتی مصادره کردن نقدینگی مردم هم در صورتی که با اصلاحات وسیع در زمینه تثبیت قیمت ها همراه نباشد، فقط اثری موقت در تخفیف تورم دارد. تحلیل گران «بانک جهانی» و «صندوق بین المللی پول» هم ضمن گزارشی گفته اند که طرح اصلاح وضع پولی نتیجه یی جز برانگیختن مخالفت بیش از پیش مردم نخواهد داشت.

از سوی دیگر گرچه بسیاری از سیاستمداران و بازرگانان غربی با استعفای «شواردنازه- Shevardnadze» وزیر خارجه سابق شوروی و اخطار او درباره روی کار آمدن دیکتاتوری در شوروی، تکان خوردند؛ لیکن هنوز هم با «گورباچف» همراهی می کنند! به این معنی که وضعیت دشوار او را می فهمند. دولت های فرانسه و آلمان حتی اخطار «شواردنادزه» را دلیلی دانستند برای ضرورت کمک

بیشتر غرب به اقتصاد شوروی. با وجود این، سرکوبهای خونین و تشدید نارضایی که احتمال جنگ داخلی را در پی دارد، موجب قطع سرمایه گذاری خواهد شد که برای نجات اقتصاد شوروی اهمیت حیاتی دارد. البته شرکت های خارجی که در شوروی سرمایه گذاری کرده اند، هنوز تصمیم نگرفته اند که از شوروی بیرون بروند و سرمایه هایشان را هم از آنجا خارج کنند؛ ولی سرمایه «زمستان نارضایی» گذشته محسوس است و یک دیپلمات غربی هم به سرمایه گذاران خارجی توصیه کرده است» «هرکس می خواهد در شوروی سرمایه گذاری کند، باید لااقل تا تابستان امسال صبر کند.»

از ماهنامه Fortune

* * * * *